Parlament Europejski
2024-2029

TEKSTY PRZYJĘTE

P10_TA(2026)0219

Sprawozdanie Komisji dotyczące Bośni i Hercegowiny – 2025 r.

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 17 czerwca 2026 r. w sprawie sprawozdania Komisji dotyczącego Bośni i Hercegowiny – 2025 r. (2025/2251(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Bośnią i Hercegowiną, z drugiej strony[1], który wszedł w życie 1 czerwca 2015 r.,

– uwzględniając Ogólną umowę ramową na rzecz pokoju w Bośni i Hercegowinie, parafowaną 21 listopada 1995 r. w Dayton i podpisaną 14 grudnia 1995 r. w Paryżu (porozumienie pokojowe z Dayton),

– uwzględniając konkluzje prezydencji z posiedzenia Rady Europejskiej w Kopenhadze 21–22 czerwca 1993 r., w których określono kryteria kopenhaskie,

– uwzględniając wniosek Bośni i Hercegowiny o członkostwo w UE złożony 15 lutego 2016 r.,

– uwzględniając komunikat Komisji z 29 maja 2019 r. zatytułowany „Opinia Komisji w sprawie wniosku Bośni i Hercegowiny o członkostwo w Unii Europejskiej” (COM(2019)0261),

– uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej z 15 grudnia 2022 r., w których przyznano Bośni i Hercegowinie status kraju kandydującego do UE,

– uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej z 22 marca 2024 r. oraz decyzję o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych z Bośnią i Hercegowiną,

---

1 Dz.U. L 164 z 30.6.2015, s. 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2015/997/oj.

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1529 z dnia 15 września 2021 r. ustanawiające Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III)[2],

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1449 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich[3],

– uwzględniając deklarację ze szczytu UE–Bałkany Zachodnie, który odbył się 21 czerwca 2003 r. w Salonikach,

– uwzględniając deklarację z Zagrzebia przyjętą podczas szczytu UE – Bałkany Zachodnie, który odbył się 6 maja 2020 r., w której potwierdzono wspólne priorytety, w tym perspektywę europejską regionu, wzmocnienie demokracji, praworządności i praw podstawowych, oraz potrzebę integracyjnych procesów politycznych i wzajemnego pojednania,

– uwzględniając deklarację ze szczytu UE–Bałkany Zachodnie, przyjętą 17 grudnia 2025 r. w Brukseli,

– uwzględniając konkluzje prezydencji dotyczące rozszerzenia z 16 grudnia 2025 r.,

– uwzględniając proces berliński zapoczątkowany 28 sierpnia 2014 r.,

– uwzględniając komunikat Komisji z 6 października 2020 r. pt. „Plan gospodarczo-inwestycyjny dla Bałkanów Zachodnich” (COM(2020)0641),

– uwzględniając komunikat Komisji z 8 listopada 2023 r. pt. „Nowy plan wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich” (COM(2023)0691),

– uwzględniając komunikat Komisji z 20 marca 2024 r. w sprawie reform poprzedzających rozszerzenie oraz przeglądów polityki (COM(2024)0146),

– uwzględniając komunikat Komisji z 4 listopada 2025 r. pt. „Komunikat w sprawie polityki rozszerzenia UE w 2025 r.” (COM(2025)0690) oraz towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji pt. „Sprawozdanie za rok 2025 dotyczące Bośni i Hercegowiny” (SWD(2025)0751),

– uwzględniając przeprowadzone przez Komisję przegląd i krajową

---

2 Dz.U. L 330 z 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.

3 Dz.U. L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

ocenę programu reform gospodarczych Bośni i Hercegowiny z 2 czerwca 2025 r. oraz wspólne wnioski z dialogu gospodarczo-finansowego z partnerami regionalnymi z 13 maja 2025 r.,

– uwzględniając piąte posiedzenie Rady Stabilizacji i Stowarzyszenia UE–Bośnia i Hercegowina z 19 lipca 2023 r. oraz ósme posiedzenie Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia UE–Bośnia i Hercegowina z 11 września 2025 r.,

– uwzględniając wyniki siódmego i ósmego posiedzenia Parlamentarnego Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia UE–Bośnia i Hercegowina, które odbyły się odpowiednio 17 i 18 września 2025 r. oraz 11 i 12 marca 2026 r.,

– uwzględniając ekspertyzę z 5 grudnia 2019 r. w sprawie kwestii praworządności w Bośni i Hercegowinie,

– uwzględniając 67. i 68. sprawozdanie Wysokiego Przedstawiciela ds. Wdrażania Porozumienia Pokojowego w Bośni i Hercegowinie dla Sekretarza Generalnego ONZ z 6 maja 2025 r. i 31 października 2025 r.,

– uwzględniając rezolucję Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2795 (2025) z 31 października 2025 r. przedłużającą mandat sił UE w Bośni i Hercegowinie (EUFOR) do 31 października 2026 r.,

– uwzględniając rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ 78/282 z 23 maja 2024 r. ustanawiającą 11 lipca Międzynarodowym Dniem Refleksji i Upamiętnienia Ludobójstwa w Srebrenicy w 1995 r.,

– uwzględniając konstytucję Bośni i Hercegowiny,

– uwzględniając art. 21 i 22 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,

– uwzględniając rezolucje UNESCO w sprawie prawa do edukacji w języku ojczystym,

– uwzględniając swoje zalecenie z 17 stycznia 2024 r. dla Rady, Komisji oraz Wiceprzewodniczącego Komisji / Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa w sprawie „roli dyplomacji prewencyjnej w rozwiązywaniu zamrożonych konfliktów na świecie – zmarnowana szansa czy zmiana na przyszłość?”,

– uwzględniając swoją rezolucję z 11 marca 2026 r. w sprawie strategii rozszerzenia UE[4],

– uwzględniając swoje wcześniejsze rezolucje w sprawie Bośni i

---

4 Teksty przyjęte, P10_TA(2026)0077.

Hercegowiny,

– uwzględniając art. 55 Regulaminu,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A10-0165/2026),

A. mając na uwadze, że Bośnia i Hercegowina (BiH) jest krajem kandydującym, który aspiruje do integracji euroatlantyckiej, widząc w niej drogę do trwałego pokoju, demokracji i długoterminowego dobrobytu; mając na uwadze, że według ostatnich badań opinii publicznej 70 % obywateli Bośni i Hercegowiny opowiada się za członkostwem w UE;

B. mając na uwadze, że rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie pogorszyła sytuację w zakresie bezpieczeństwa w Europie i jeszcze bardziej uwypukliła strategiczną pozycję krajów Bałkanów Zachodnich w europejskiej architekturze bezpieczeństwa; mając na uwadze, że Bośnia i Hercegowina utrzymuje bliskie stosunki z NATO;

C. mając na uwadze, że każdy kraj kandydujący jest oceniany na podstawie własnych osiągnięć w wypełnianiu ustalonych kryteriów kopenhaskich;

D. mając na uwadze, że proces rozszerzenia jest projektem pokojowym wymagającym funkcjonalnej, demokratycznej i wieloetnicznej BiH, w której wszyscy obywatele mają równe prawa i możliwości; mając na uwadze, że utrzymujące się blokady i retoryka secesjonistyczna podważają ten cel i europejską perspektywę całego kraju;

E. mając na uwadze, że pozytywne skutki rozszerzenia mogą być szczególnie pomocne w pokonywaniu przez BiH długotrwałych wyzwań wewnętrznych;

F. mając na uwadze, że UE pozostaje głównym partnerem politycznym i gospodarczym krajów Bałkanów Zachodnich; mając na uwadze, że UE pozostaje największym partnerem handlowym i inwestycyjnym BiH;

G. mając na uwadze, że BiH pozostaje pod międzynarodowym nadzorem ustanowionym na mocy porozumienia pokojowego z Dayton, które położyło kres aktywnym działaniom wojennym i stworzyło podstawy pokoju w tym kraju, i które nadal stanowi fundament struktury instytucjonalnej BiH oraz miało służyć jako gwarancja równości trzech narodów konstytutywnych tego kraju;

H. mając na uwadze, że aby chronić i umocnić pokój osiągnięty dzięki temu porozumieniu pokojowemu z Dayton oraz aby BiH mogła stać się pełnoprawnym i funkcjonującym członkiem UE, należy przejść do kolejnego etapu ustaleń konstytucyjnych po porozumieniu z Dayton, które wzmocnią jedność w tym wieloetnicznym państwie oraz

przyznają pełne prawa i pełną odpowiedzialność za proces decyzyjny wyłącznie jego obywatelom;

I. mając na uwadze, że w Strategicznym kompasie stwierdzono, iż w dziedzinie bezpieczeństwa i stabilności szczególnie ważne jest wspieranie suwerenności, jedności i integralności terytorialnej BiH;

J. mając na uwadze, że BiH jest państwem wieloetnicznym, na którego terytorium od wieków współistniały różne religie i narody w atmosferze tolerancji i wzajemnego szacunku; mając na uwadze, że różnorodność językowa i kulturowa jest jedną z podstawowych zasad UE;

K. mając na uwadze, że na początku lutego 2026 r. Milorad Dodik odwiedził Stany Zjednoczone i spotkał się z wysokimi rangą amerykańskimi urzędnikami; mając na uwadze, że kilku członków administracji Republiki Serbskiej zostało usuniętych z amerykańskiej listy sankcyjnej; mając na uwadze, że Republika Serbska zaangażowała zagraniczne firmy lobbingowe, a według doniesień takie umowy miały na celu zapewnienie międzynarodowego poparcia dla dążeń separatystycznych dotyczących statusu Republiki Serbskiej w ramach Bośni i Hercegowiny;

Zaangażowanie na rzecz przystąpienia do UE

1. zdecydowanie potwierdza swoje poparcie dla przystąpienia BiH do UE w oparciu o jedność, suwerenność i integralność terytorialną tego kraju; przypomina, że postępy oceniane są na podstawie konkretnych osiągnięć, co wymaga wdrożenia trwałych i wiarygodnych reform w celu spełnienia kryteriów kopenhaskich, ochrony instytucji demokratycznych, zagwarantowania demokracji, utrzymania praworządności, zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej oraz zapewnienia przestrzegania praw podstawowych i niedyskryminacji wszystkich obywateli, w tym narodów konstytutywnych, bez względu na przynależność etniczną, wyznaniową lub inną;

2. potwierdza znaczenie BiH na Bałkanach Zachodnich; wzywa Komisję do uruchomienia niezbędnych instrumentów dyplomatycznych, politycznych i kulturalnych, aby wzmacniać partnerstwa strategiczne BiH z UE, oraz do wspierania integracji regionalnej przy pełnym poszanowaniu suwerenności i współpracy międzynarodowej;

3. podkreśla, że UE musi pozostać zarówno wymagająca, jak i sprawiedliwa w ocenie postępów kraju pod kątem kryteriów przystąpienia;

4. popiera stopniowe włączanie BiH do udziału w wybranych strategiach politycznych i programach UE przed uzyskaniem przez nią pełnego członkostwa, w oparciu o postępy w reformach; uważa, że takie stopniowe włączanie przynosi wymierne korzyści

obywatelom BiH, wzmacnia ich zaufanie do procesu akcesyjnego oraz tworzy nieodwracalny impuls prowadzący do pełnego członkostwa;

5. wzywa przywódców politycznych BiH, by ponowili i potwierdzili swoje zaangażowanie w realizację strategicznego celu, jakim jest przystąpienie do UE, oraz by przeprowadzili niezbędne i od dawna oczekiwane reformy oraz podjęli niezbędne kroki określone przez Komisję, w sposób wiarygodny, merytoryczny i terminowy, bez dalszych opóźnień i przeszkód politycznych, przy jednoczesnym zapewnieniu, aby działania związane z przystąpieniem przyczyniały się do spójności politycznej kraju i nie pogłębiały wewnętrznych podziałów, z myślą o bezzwłocznym rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych po wiarygodnym spełnieniu niezbędnych warunków wstępnych;

6. domaga się, aby położono kres obstrukcji, politycznie motywowanemu wykorzystywaniu przez części składowe prawa weta, retoryce przynoszącej efekty odwrotne do zamierzonych oraz taktyce prowadzącej do podziałów, które utrudniają postępy i odwracają uwagę od reform związanych z UE; zachęca wszystkich przywódców do konstruktywnego zaangażowania, spełniania aspiracji obywateli oraz przezwyciężenia impasu; podkreśla jednak, że osiągnięcie postępu na drodze do przystąpienia BiH do UE ostatecznie zależy od woli politycznej i poczucia odpowiedzialności organów władzy na wszystkich szczeblach sprawowania rządów; przypomina, że podmioty polityczne w BiH wykazały już wcześniej zdolność do osiągania konsensusu i wprowadzania kluczowych reform;

7. podkreśla kluczową rolę Zgromadzenia Narodowego BiH w procesie akcesyjnym; zachęca parlament BiH do priorytetowego traktowania reform związanych z UE i zaangażowania się w konstruktywny dialog, tak aby zapewnić skuteczny i niezakłócony proces legislacyjny; jest głęboko wstrząśnięty i zaniepokojony motywowanymi politycznie utrudnieniami i powtarzającymi się blokadami, które znacznie utrudniły funkcjonowanie władzy ustawodawczej na szczeblu państwowym i opóźniły przyjęcie przepisów wymaganych przez UE; apeluje o przyjęcie ustawy o Wysokiej Radzie Sędziów i Prokuratorów BiH oraz ustawy o sądach, z należytym uwzględnieniem zaleceń Komisji Weneckiej oraz po przeprowadzeniu konstruktywnego i integracyjnego procesu konsultacji publicznych, zgodnie ze standardami europejskim;

8. podkreśla, że w krajach kandydujących o złożonych ustaleniach konstytucyjnych, takich jak BiH, nie można pospieszać ani politycznie wykorzystać kluczowych reform mających wpływ na funkcjonowanie, niezależność i kompetencje instytucji na szczeblu państwowym; zaznacza, że przyspieszone procedury lub presja związana z harmonogramami politycznymi nie mogą zagrażać jakości prawnej, integralności instytucjonalnej ani konstytucyjnemu podziałowi

władzy; zwraca uwagę, że reform, które osłabiają skuteczność instytucji centralnych, nie można uznać za postęp na drodze do członkostwa w UE;

9. wzywa Radę Ministrów BiH do niezwłocznego mianowania głównego negocjatora ds. przystąpienia BiH do UE, zgodnie z niedawnymi orzeczeniami Trybunału Konstytucyjnego BiH oraz z pełnym poszanowaniem kompetencji konstytucyjnych i porządku prawnego BiH; zachęca władze BiH do koordynacji na wszystkich szczeblach w celu zharmonizowanego dostosowania do dorobku prawnego UE;

10. wzywa BiH do dokonania przeglądu – przed ustanowieniem krajowych ram negocjacji akcesyjnych z UE – decyzji w sprawie systemu koordynacji procesu integracji europejskiej, aby zapewnić bardziej funkcjonalny, skuteczny, przejrzysty i rozliczalny system, w tym poprzez dostosowanie praw głosu do kompetencji konstytucyjnych, wprowadzenie mechanizmów rozliczalności i jasnych kryteriów mianowania oraz przyjęcie krajowego programu przyjmowania dorobku prawnego Unii lub równoważnego programu integracji jako planu działania dotyczącego procesu akcesyjnego;

11. wzywa władze BiH do zapewnienia, aby krajowe ramy negocjacji akcesyjnych z UE ustanowiono w przejrzysty i integracyjny sposób, obejmujący konstruktywne mechanizmy dialogu ze społeczeństwem obywatelskim i partnerami społecznymi;

12. wyraża ubolewanie z powodu utrzymujących się podziałów politycznych, nawoływania do nienawiści, w tym podżegania do nietolerancji etnicznej, religijnej i rasowej, negowania ludobójstwa i innych zbrodni wojennych, gloryfikacji zbrodniarzy wojennych, działań secesjonistycznych przywództwa Republiki Serbskiej oraz prób zawłaszczania państwa, które – dziesiątki lat po wojnie – podważają zaufanie publiczne, przyspieszają drenaż mózgów i paraliżują kraj;

13. odnotowuje decyzje Zgromadzenia Republiki Serbskiej o uchyleniu ustaw uznanych przez Trybunał Konstytucyjny BiH za niezgodne z konstytucją; potępia utrzymującą się podburzającą i obraźliwą retorykę oraz secesjonistyczną politykę prowadzoną przez formalne i faktyczne przywództwo Republiki Serbskiej, wrogie zachowanie urzędników państwowych wobec wysokich rangą urzędników, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, opozycji politycznej i innych niezależnych głosów w społeczeństwie, a także obchody tzw. Dnia Republiki Serbskiej, które osłabiają BiH i podważają jej ścieżkę akcesyjną oraz stanowią bezpośrednie naruszenie Ogólnej umowy ramowej na rzecz pokoju w Bośni i Hercegowinie;

14. potępia bieżącą współpracę władz Republiki Serbskiej z rosyjskimi podmiotami rządowymi i podmiotami objętymi sankcjami oraz podkreśla zagrożenia dla bezpieczeństwa i stabilności BiH; wzywa

wszystkie podmioty polityczne Republiki Serbskiej do konstruktywnego działania w ramach instytucji państwowych oraz do priorytetowego traktowania reform niezbędnych do integracji BiH z UE; zdecydowanie potępia wszelkie działania lobbingowe rządu Republiki Serbskiej, które mają na celu uzyskanie międzynarodowego poparcia dla jej secesji lub kwestionowanie mandatu wysokiego przedstawiciela, ponieważ takie działania stanowią bezpośrednie naruszenie konstytucji BiH oraz są sprzeczne z suwerennością i integralnością terytorialną tego kraju oraz jego dążeniem do integracji z Europą;

15. wzywa Radę i Komisję do rozważenia wszystkich dostępnych narzędzi, w tym ukierunkowanych środków ograniczających w ramach istniejących unijnych ram sankcji wobec BiH i ich kolejnych przedłużeń, wobec osób odpowiedzialnych za poważne i trwałe utrudnianie funkcjonowania instytucji demokratycznych, procesu reform, integralności terytorialnej i procesu integracji z UE; podkreśla, że takie środki muszą być proporcjonalne i odwracalne oraz zostać zaprojektowane w taki sposób, aby nie miały wpływu na ludność;

16. zachęca Komisję do zwiększenia zaangażowania w terenie w celu promowania dialogu, budowania zaufania i pogłębiania integracji regionalnej;

17. wyraża zadowolenie, że BiH nieprzerwanie i w pełni dostosowuje się formalnie do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, w tym w odniesieniu do sankcji nałożonych w odpowiedzi na rosyjską wojnę napastniczą przeciwko Ukrainie, i apeluje o skuteczne wdrożenie i egzekwowanie tych sankcji przez wszystkie podmioty polityczne; z zadowoleniem przyjmuje dalszy udział BiH w działaniach i operacjach UE w zakresie zarządzania kryzysowego;

18. z zadowoleniem przyjmuje jednomyślne przyjęcie programu reform Bośni i Hercegowiny na 2025 r. przez Radę Ministrów BiH oraz stałe zaangażowanie BiH w ramach Partnerstwa dla Pokoju NATO; zachęca instytucje krajowe do dalszej realizacji priorytetów i zobowiązań wynikających z tej współpracy w celu wzmocnienia zdolności instytucjonalnych, współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa oraz integracji euroatlantyckiej, a także wzmocnienia gotowości obronnej kraju;

19. ponownie wyraża poparcie dla Biura Wysokiego Przedstawiciela i operacji Unii Europejskiej (EUFOR) ALTHEA oraz – ubolewając, że instytucje te są wciąż nieodzowne dla BiH – uznaje ich kluczową rolę w gwarantowaniu pokoju i stabilności w BiH oraz w tym regionie, i popiera realizację ich mandatów do czasu ustanowienia struktur odpowiedzialności na szczeblu krajowym; wyraża ubolewanie z powodu ciągłej konieczności przedłużania mandatu misji EUFOR Althea ponad 30 lat po zawarciu porozumienia pokojowego z Dayton i

zachęca BiH do wypełnienia zaległego zobowiązania w ramach agendy 5 + 2, aby utorować drogę do zniesienia międzynarodowego nadzoru; wzywa wszystkie uprawnione państwa członkowskie do zwiększenia swojego udziału w misjach pokojowych UE, takich jak operacja EUFOR Althea w BiH; podkreśla, jak istotne jest utrzymanie odpowiedniego poziomu sił i orientacji sytuacyjnej, w tym monitorowanie zmieniającego się środowiska politycznego i sytuacji w zakresie bezpieczeństwa; zwraca uwagę, że misja ta pozostaje kluczowym czynnikiem stabilizującym w tym kraju;

20. ubolewa nad rezygnacją wysokiego przedstawiciela Christiana Schmidta i podkreśla, że wszelkie przyszłe zmiany dotyczące Biura Wysokiego Przedstawiciela powinny opierać się na pełnym poszanowaniu porządku konstytucyjnego, suwerenności i integralności terytorialnej BiH, przy jednoczesnym wspieraniu większej odpowiedzialności lokalnej oraz odpowiedzialności instytucjonalnej za postępy na drodze tego kraju do integracji europejskiej; podkreśla, że w świetle znacznego wkładu finansowego UE każdy przyszły wysoki przedstawiciel powinien pochodzić z państwa członkowskiego UE i działać w oparciu o jasny plan działania zmierzający do stopniowego zamknięcia Biura Wysokiego Przedstawiciela i przekazania obowiązków specjalnemu przedstawicielowi UE; podkreśla, że ewentualna rezygnacja nie może być powiązana z uchyleniem przepisów przyjętych w odpowiedzi na działania separatystyczne lub środki niezgodne z konstytucją, za którymi opowiada się Milorad Dodik, ani uzależniona od tego uchylenia;

21. jest nadal zaniepokojony szkodliwymi działaniami dezinformacyjnymi i ingerencjami zagranicznymi podejmowanymi przez podmioty z państw trzecich w BiH, których celem jest sianie niezgody, przemocy i napięć międzyetnicznych oraz destabilizacja BiH i jej ścieżki akcesyjnej; jest szczególnie zaniepokojony ciągłymi działaniami dezinformacyjnymi prowadzonymi przez Rosję i Serbię, wymierzonymi ogólnie w Bałkany Zachodnie, które są również wspierane przez podmioty krajowe, a w mniejszym stopniu również przez Turcję, Iran i inne kraje Zatoki Perskiej; wyraża również zaniepokojenie rosnącymi wpływami gospodarczymi i politycznymi Chin w regionie, w szczególności wywieranymi poprzez strategiczną infrastrukturę i pożyczki; wzywa BiH do podjęcia zdecydowanych kroków w celu przeciwdziałania tym zagrożeniom i wzmocnienia odporności społecznej, w tym poprzez działania na rzecz dostosowania do aktu o usługach cyfrowych[5], do budowania zdolności, a także opracowania strategii i mechanizmów koordynacji

---

5 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych) (Dz.U. L 277 z 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

w celu reagowania na zagrożenia związane z wyborami i inne zagrożenia w cyfrowej przestrzeni informacyjnej, zgodnie z celami europejskiej tarczy demokracji; wzywa BiH do dalszego rozwijania i wdrażania kompleksowych i inkluzywnych inicjatyw na rzecz umiejętności korzystania z mediów w całym systemie edukacji;

22. podkreśla, jak istotna jest strategiczna komunikacja na temat korzyści płynących z członkostwa w UE; wzywa Europejską Służbę Działań Zewnętrznych i delegaturę UE w BiH do wzmożenia wysiłków w tym zakresie oraz do wzmocnienia finansowanych przez UE środków pomocy na rzecz odporności demokratycznej i integralności informacji; podkreśla kluczową rolę organizacji społeczeństwa obywatelskiego w promowaniu bezpośredniego dyskursu publicznego na temat integracji z UE, przeciwdziałaniu dezinformacji i ułatwianiu świadomej debaty publicznej oraz wzywa Komisję i państwa członkowskie UE do zaangażowania tych organizacji w działania w zakresie komunikacji strategicznej;

23. przypomina, że bezpieczeństwo i stabilność na Bałkanach Zachodnich nadal nie są czymś trwałym oraz że istnieje ryzyko wystąpienia potencjalnych skutków zewnętrznych obecnego pogorszenia się sytuacji w zakresie bezpieczeństwa w Europie; podkreśla potrzebę proaktywnego zwalczania propagandy szerzonej w tym regionie przez podmioty działające w złej wierze, której celem jest zaszkodzenie unijnym interesom i wartościom;

24. z zadowoleniem przyjmuje zaangażowanie BiH w prace Parlamentarnego Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia UE–BiH, zgodnie z jednym z 14 kluczowych priorytetów określonych przez Komisję;

25. zwraca się do Komisji Europejskiej i Rady Ministrów Bośni i Hercegowiny o pełne przestrzeganie decyzji Rady (UE) 2015/1900 z dnia 5 października 2015 r.[6], w szczególności przepisów dotyczących składu i reprezentacji członków Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia, oraz o zapewnienie jej pełnego i skutecznego wdrożenia w praktyce;

Demokracja i praworządność

---

6 Decyzja Rady (UE) 2015/1900 z dnia 5 października 2015 r. w sprawie stanowiska, jakie ma być zajęte w imieniu Unii Europejskiej w ramach Rady Stabilizacji i Stowarzyszenia ustanowionej na mocy Układu o stabilizacji i stowarzyszeniu między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Bośnią i Hercegowiną, z drugiej strony, w odniesieniu do decyzji Rady Stabilizacji i Stowarzyszenia w sprawie przyjęcia jej regulaminu wewnętrznego (Dz.U. L 277 z 22.10.2015, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2015/1900/oj).

26. ubolewa, że podmioty polityczne BiH nadal nie wprowadziły niezbędnych reform konstytucyjnych i wyborczych, tak aby wszyscy obywatele mogli korzystać z przysługujących im praw politycznych na równych zasadach; ponownie wzywa BiH do dostosowania się do europejskiej konwencji praw człowieka i wykonania odpowiednich orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego BiH i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w celu wyeliminowania wszelkich nierówności i dyskryminacji; wzywa wszystkie władze polityczne i przedstawicieli instytucji do podjęcia działań na rzecz wprowadzenia niezbędnych zmian w drodze prawdziwego dialogu, otwartego procesu oraz szeroko zakrojonych konsultacji z obywatelami, społeczeństwem obywatelskim, niezależnymi ekspertami i wszystkimi zainteresowanymi stronami w kraju, aby umożliwić trwałe przekształcenie porozumienia pokojowego z Dayton w konstytucję, w pełni zgodną z europejskimi standardami i zasadami, w celu zapewnienia sprawnego, odpowiedzialnego i reprezentatywnego systemu sprawowania rządów, cieszącego się legitymacją społeczną; ponownie wyraża pogląd, że żadne reformy wyborcze nie mogą pogłębiać ani utrwalać podziałów etnicznych;

27. wzywa władze BiH do niezwłocznego wdrożenia międzynarodowych zaleceń mających na celu wzmocnienie uczciwości, wiarygodności i przejrzystości procesu wyborczego, w tym na etapie przedwyborczym, w szczególności w odniesieniu do finansowania partii i kampanii wyborczych, reklamy politycznej i kampanii politycznych, zabezpieczeń przed manipulacją i dezinformacją w informacjach rozpowszechnianych publicznie, rejestracji partii, środków zapewniających równouprawnienie płci oraz przepisów dotyczących nowoczesnych technologii wyborczych, takich jak biometryczna identyfikacja wyborców i weryfikacja kart do głosowania; apeluje o zapewnienie trwałego finansowania Centralnej Komisji Wyborczej;

28. wzywa władze BiH do zapewnienia politycznie niezależnego mianowania oraz skutecznej weryfikacji przewodniczących komisji wyborczych i ich zastępców, do zapobiegania obchodzeniu przepisów dotyczących bezpartyjnego kierownictwa komisji wyborczych, do regularnego kontrolowania rejestrów wyborców i nieprawidłowości w frekwencji oraz do zapewnienia terminowego prowadzenia postępowań i skutecznego karania oszustw wyborczych, w tym kradzieży tożsamości, fałszowania podpisów oraz niewiarygodnych wzorców frekwencji, a także zrównoważonego przekazu medialnego i skutecznego nadzoru nad nadawcami publicznymi podczas kampanii wyborczych;

29. podkreśla, że chociaż decentralizacja jest zgodna z członkostwem w UE, BiH musi dostosować swoje ramy konstytucyjne do standardów UE oraz orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Konstytucyjnego BiH oraz zadbać o skuteczne funkcjonowanie swoich instytucji, aby w pełni przyjąć na siebie

obowiązki związane z członkostwem w UE i przynosić korzyści wszystkim obywatelom, w tym poprzez większą pewność prawa w zakresie podziału kompetencji, skuteczną zdolność na szczeblu państwowym do koordynowania, przyjmowania, wdrażania i egzekwowania dorobku prawnego UE, a także rozwiązania instytucjonalne pozwalające zapobiegać utrzymującym się blokadom oraz nadużywaniu mechanizmów weta;

30. wzywa wszystkie władze, zwłaszcza w Republice Serbskiej, do poszanowania i wdrożenia orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego BiH oraz do utrzymania porządku konstytucyjnego, a także do niezwłocznego powołania brakujących sędziów z Republiki Serbskiej do Trybunału Konstytucyjnego Bośni i Hercegowiny;

31. podkreśla kluczową rolę praworządności w transformacji demokratycznej; wzywa do pilnej reformy sądownictwa w celu wzmocnienia niezależności, profesjonalizmu, rozliczalności i skuteczności sądownictwa, w tym poprzez ramy prawne, które wzmacniają uczciwość, niezależność, stabilność finansową i funkcjonowanie oraz przejrzystość Wysokiej Rady Sędziów i Prokuratorów, określają zabezpieczenia dotyczące nominacji, konfliktu interesów, oświadczeń majątkowych i oświadczeń o braku konfliktu interesów oraz ograniczeń dotyczących kadencji; zwraca uwagę, że wszystkie nominacje sędziowskie w BiH powinny opierać się na zasługach, kompetencjach i kwalifikacjach zawodowych;

32. z zaniepokojeniem odnotowuje ograniczone postępy w zwalczaniu powszechnej korupcji i nasilające się oznaki zawłaszczania państwa, co stanowi problem strukturalny, głęboko zakorzeniony w wysoce złożonym systemie sprawowania rządów w kraju opartym na pochodzeniu etnicznym; wzywa władze polityczne do podjęcia natychmiastowych i konkretnych działań na szczeblu państwowym i na szczeblu części składowych oraz do zacieśnienia współpracy między organami antykorupcyjnymi, policją i prokuraturą, aby skuteczniej zwalczać korupcję i przejmowanie kontroli nad państwem, co pozwoli przywrócić zaufanie społeczne i powstrzymać drenaż mózgów; apeluje o niezależne i przejrzyste sądowe działania następcze, przy czym sądownictwo należy chronić przed ingerencją polityczną, zastraszaniem lub wybiórczym stosowaniem prawa;

33. wzywa organy władzy na wszystkich szczeblach w BiH do dostosowania ram prawnych i instytucjonalnych dotyczących ochrony sygnalistów do odpowiedniego dorobku prawnego UE oraz do ich pełnego egzekwowania w praktyce; ponadto apeluje do organów władzy na wszystkich szczeblach, aby zadbały o to, by sygnalistów traktowano w sposób profesjonalny, oparty na poszanowaniu praw i wolny od zastraszania, co można osiągnąć między innymi poprzez systematyczne szkolenia i działania uświadamiające dla urzędników publicznych odpowiedzialnych za przyjmowanie i rozpatrywanie zgłoszeń, tak aby zapobiegać praktykom podważającym zaufanie do

mechanizmów zgłaszania, w tym kwestionowaniu motywów działania sygnalistów; wzywa władze BiH na wszystkich szczeblach do poprawy i pełnego egzekwowania przepisów dotyczących konfliktów interesów;

34. wzywa BiH do wyeliminowania luk systemowych w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej poprzez poprawę współpracy operacyjnej między organami ścigania na szczeblu państwowym i na szczeblu części składowych, ich zdolności dochodzeniowych, dochodzeń oraz zajmowania i konfiskaty mienia, a także do rozwiązania problemu zawłaszczania politycznego; z zadowoleniem przyjmuje operacje egzekwowania prawa wspierane przez Europol; wyraża zaniepokojenie podatnością systemu politycznego i prawnego na infiltrację przestępczą;

35. wzywa BiH do wyeliminowania luk w przepisach dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, aby uniknąć umieszczenia na szarej liście, w tym poprzez przyjęcie niezbędnych zarządzeń wymaganych do skutecznego wdrożenia ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz poprzez szybkie ustanowienie rejestrów beneficjentów rzeczywistych dla osób prawnych, w szczególności poprzez zapewnienie natychmiastowych działań części składowych i Dystryktu Brczko, w pełni zgodnie z dorobkiem prawnym UE oraz zaleceniami MONEYVAL;

36. wzywa BiH do dostosowania się do polityki wizowej UE i do tymczasowego stosowania dodatkowych środków bezpieczeństwa; wzywa ponadto BiH do poprawy bezpieczeństwa granic i zarządzania migracją, w pełnej zgodności ze standardami praw człowieka i prawem międzynarodowym;

37. apeluje o silną i efektywną administrację publiczną oraz profesjonalną i odpolitycznioną służbę cywilną z nominacjami opartymi wyłącznie na kryteriach merytorycznych, a także o zwiększenie zdolności koordynatorów reform na szczeblu części składowych i na szczeblu lokalnym, biorąc pod uwagę, że to właśnie tam znajduje się pierwszy punkt kontaktu obywateli z administracją, oraz o ogólnokrajową koordynację polityki, a także o cyfryzację administracji publicznej w celu ograniczenia upolitycznienia i nieefektywności;

38. podkreśla potrzebę dalszych działań na rzecz wdrażania reform zarządzania finansami publicznymi i administracji publicznej oraz przeciwdziałania utrzymującym się ograniczeniom zdolności administracyjnych poprzez stałe inwestycje UE w wysokiej jakości rozwój zdolności oraz ramy wymiany wiedzy – oparte na istniejących modelach dobrych praktyk wypracowanych przez partnerów unijnych i międzynarodowych; wzywa organy władzy na wszystkich szczeblach w BiH, w szczególności organy wykonawcze, do zapewnienia

przejrzystości i publicznego dostępu do informacji na wszystkich etapach procesu decyzyjnego, w tym poprzez terminowe publikowanie projektów aktów i powiązanych dokumentów, a także tabel zgodności w zakresie dostosowania do dorobku prawnego UE oraz poprzez prowadzenie konstruktywnych konsultacji publicznych zgodnie z europejskimi standardami otwartego rządu i rozliczalności;

39. podkreśla kluczową rolę organizacji społeczeństwa obywatelskiego w procesie rozszerzenia i we wspieraniu demokracji i pluralizmu oraz promowaniu dobrych rządów i postępu społecznego; zaznacza, że należy zapewnić znaczący, uporządkowany i ciągły udział organizacji społeczeństwa obywatelskiego o udokumentowanym dorobku i fachowej wiedzy sektorowej na wszystkich etapach procesu akcesyjnego; wzywa organy władzy na wszystkich szczeblach w BiH do zwiększenia przejrzystości, rozliczalności i integralności finansowania publicznego dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym poprzez obowiązkowe publiczne zaproszenia do składania wniosków, jasne i wymierne kryteria przyznawania środków, proaktywne publikowanie danych na temat beneficjentów i przyznanych środków, tworzenie publicznych rejestrów dotacji oraz zabezpieczenia przed konfliktami interesów, wpływami politycznymi i nadużywaniem środków publicznych do celów partyjnych lub związanych z kampanią; wzywa władze BiH oraz Komisję, aby zapewniły zwiększone, przejrzyste i trwałe finansowanie dla społeczeństwa obywatelskiego, w tym inicjatyw mających na celu przezwyciężenie podziałów społecznych, wspieranie pojednania oraz pogłębianie dialogu między grupami etnicznymi;

Podstawowe wolności i prawa człowieka

40. podkreśla, że wolne i pluralistyczne media stanowią fundament demokracji; jest zaniepokojony utrzymującym się niedoborem środków finansowych dla nadawcy publicznego BiH i wzywa właściwe organy do wykonania prawomocnych orzeczeń sądowych wydanych w Banja Luce dotyczących długu zaciągniętego wobec BHRT przez publicznego nadawcę RTRS oraz ponawia swój apel do Zgromadzenia Parlamentarnego BiH o przyjęcie trwałych długoterminowych ram prawnych dotyczących finansowania wszystkich trzech nadawców publicznych w kraju, przy jednoczesnym zapewnieniu przejrzystości własności mediów; przypomina, że nadawca publiczny odegrał kluczową rolę w BiH jako narzędzie służące zjednoczeniu kraju po wojnie; wzywa do dostarczania i nadawania programów w językach urzędowych BiH;

41. wyraża ubolewanie z powodu pogorszenia się sytuacji pod względem wolności mediów w BiH; wzywa BiH do ochrony mediów publicznych przed wpływami politycznymi, dostosowania przepisów na szczeblu jednostek administracyjnych do przepisów krajowych oraz wprowadzenia zasad dotyczących przejrzystości w odniesieniu do własności mediów i reklamy publicznej; wzywa BiH do przyspieszenia

przyjęcia ustawy o łączności elektronicznej, zgodnie z aktem o usługach cyfrowych i europejskim aktem o wolności mediów[7]; potępia ciągłe rozpowszechnianie rosyjskiej dezinformacji w Republice Serbskiej;

42. zdecydowanie potępia ataki, groźby, zastraszanie, naciski polityczne, ponowne wprowadzenie i stosowanie przepisów dotyczących zniesławienia oraz strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej (SLAPP) przeciwko dziennikarzom, pracownikom mediów i innym obrońcom praw człowieka i aktywistom, w szczególności ze strony prominentnych polityków, i innych wpływowych osób; wzywa BiH do stosowania polityki zerowej tolerancji i dopilnowania, aby takie poważne przypadki nie były bagatelizowane; wzywa władze do przyjęcia ram prawnych, które skutecznie chroniłyby ich przed SLAPP; wzywa BiH do zagwarantowania wolności i bezpieczeństwa dziennikarzy oraz do zwalczania usiłowań ograniczenia ich swobody prowadzenia działalności; potępia również ataki na posłów do Parlamentu Europejskiego, komisarzy UE, urzędników UE i Biuro Wysokiego Przedstawiciela;

43. wzywa BiH do harmonizacji ram prawnych i politycznych dotyczących wolności wypowiedzi i nawoływania do nienawiści na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, z pełnym poszanowaniem europejskich i międzynarodowych standardów praw człowieka, aby zapewnić odpowiednią równowagę między ochroną wolności wypowiedzi a zapobieganiem nawoływaniu do nienawiści i ściganiem za nie, w tym poprzez wyeliminowanie istniejących luk w ramach prawnych Federacji Bośni i Hercegowiny; apeluje o zwalczania nawoływania do nienawiści w mediach publicznych;

44. wzywa BiH do pełnej ochrony wolności zgromadzeń i zrzeszania się w całym kraju; wzywa władze Republiki Serbskiej do przestrzegania wyroku Trybunału Konstytucyjnego uchylającego ustawę o „agentach zagranicznych” podobną do rosyjskiej ustawy w tej samej sprawie oraz do niewprowadzania ponownie podobnych środków lub angażowania się w ataki na podstawowe prawa i wolności; podkreśla potrzebę skuteczniejszego egzekwowania prawa na drodze sądowej i depenalizacji zniesławienia na terenie całej BiH;

45. wzywa władze BiH, aby wzmocniły ochronę prawną i instytucjonalną obrońców praw człowieka oraz zapewniły bezpieczne i sprzyjające środowisko dla ich działalności;

---

[7] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1083 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ustanowienia wspólnych ram dla usług medialnych na rynku wewnętrznym i zmiany dyrektywy 2010/13/UE (europejski akt o wolności mediów) (Dz.U. L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

46. potępia ataki, dyskryminację i nawoływanie do nienawiści wobec mniejszości oraz apeluje o podjęcie szybkich i skutecznych działań prawnych; wzywa BiH do pełnego przestrzegania konstytucji, zasad równości, niedyskryminacji i wieloetnicznego charakteru państwa oraz do przyjęcia ogólnokrajowej strategii w celu zapewnienia sprawiedliwej i proporcjonalnej reprezentacji wszystkich obywateli, w tym mniejszości, w administracji publicznej i instytucjach publicznych, a także ich pełnego udziału w życiu publicznym i politycznym, zgodnie ze standardami demokratycznymi i zobowiązaniami BiH w zakresie integracji europejskiej;

47. wzywa BiH do uchylenia zmian wprowadzonych do kodeksu karnego w marcu i czerwcu 2025 r. dotyczących odpowiednio zniesienia tożsamości płciowej jako chronionej cechy osób transpłciowych oraz wyłączenia par osób tej samej płci z ochrony przed przemocą domową;

48. wzywa władze BiH, aby podjęły niezbędne kroki w celu uzyskania statusu obserwatora w pracach Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej z myślą o lepszym dostosowaniu do dorobku prawnego UE w zakresie praw podstawowych, lepszym kształtowaniu polityki opartej na dowodach i gromadzeniu danych oraz zacieśnieniu współpracy w dziedzinie praw podstawowych;

49. wzywa do zwiększenia niezależności, skuteczności i widoczności instytucji rzecznika praw człowieka BiH, w tym poprzez bardziej proaktywne podejście do poważnych i systemowych naruszeń praw człowieka oraz podejmowanie skuteczniejszych działań następczych w związku z jego zaleceniami;

50. apeluje o wzmożenie wysiłków na rzecz równouprawnienia płci i zwiększenia udziału kobiet w życiu publicznym i politycznym; wzywa BiH do wzmocnienia instytucjonalnych mechanizmów reagowania na przemoc ze względu na płeć; z zadowoleniem przyjmuje postępy legislacyjne w FBiH; wyraża zaniepokojenie niespójną i fragmentaryczną reakcją władz BiH na przypadki przemocy ze względu na płeć; wzywa władze do zajęcia się przemocą ze względu na płeć jako problemem strukturalnym; podkreśla, jak istotne jest zapewnienie swobodnego i niezakłóconego dostępu do usług w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego w całym kraju;

51. przypomina, że chociaż BiH ratyfikowała konwencję stambulską Rady Europy w listopadzie 2013 r., zobowiązanie prawne do zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej pozostaje niespójne; wzywa BiH, aby zintensyfikowała bieżące działania na rzecz poprawy ochrony ofiar, lepszego szkolenia policji, koordynacji reakcji instytucjonalnych oraz wyeliminowania niedociągnięć w ściganiu sprawców przemocy ze względu na płeć i przemocy domowej, zwłaszcza na obszarach wiejskich;

52. zachęca do długoterminowych rozwiązań na rzecz rozwoju inkluzywnej, sprawiedliwej i odpolitycznionej jakościowej edukacji, promującej zrozumienie i pojednanie, a także do zapewnienia prawa do edukacji w języku ojczystym; wzywa do rozwoju opartej na faktach, niedyskryminacyjnej edukacji historycznej opartej na faktach historycznych i poszanowaniu wartości demokratycznych w celu wzmocnienia wzajemnego zrozumienia i zwalczania dyskryminacji; wzywa UE do aktywnego wspierania tego procesu; ponawia apel o położenie kresu praktyce „dwóch szkół pod jednym dachem”; podkreśla znaczenie ochrony ekspresji kulturowej i językowej wszystkich mniejszości w BiH; zauważa, że przyjęcie programów nauczania i innych programów powinno odbywać się z poszanowaniem różnorodności kulturowej i językowej kraju;

53. przypomina, że BiH powinna przyjąć pełną odpowiedzialność za zarządzanie migracją, skutecznie wdrożyć ustawę o kontroli granicznej, poprawić koordynację i podział odpowiedzialności między wszystkimi szczeblami sprawowania rządów, zapewnić policji granicznej odpowiednie kadry oraz wprowadzić dostępne, skuteczne i sprawiedliwe procedury azylowe przy jednoczesnym zapewnieniu pełnego poszanowania praw człowieka i standardów ochrony międzynarodowej; odnotowuje wejście w życie unijnego systemu wjazdu/wyjazdu (EES), który wzmacnia monitorowanie granic zewnętrznych; wzywa władze BiH do zapewnienia pełnej gotowości i dostosowania się do wymogów technicznych i wymogów w zakresie ochrony danych wynikających z EES; wzywa Komisję do znalezienia rozwiązań dla wyzwań, jakie nowe unijne przepisy dotyczące EES stawiają kierowcom samochodów ciężarowych z BiH i innych krajów Bałkanów Zachodnich;

Stosunki dobrosąsiedzkie i pojednanie

54. z zadowoleniem przyjmuje aktywną rolę BiH we współpracy regionalnej; podkreśla, że stosunki dobrosąsiedzkie są kluczowym elementem procesu rozszerzenia UE i ścieżki akcesyjnej każdego kraju;

55. podkreśla znaczenie pojednania w BiH i wzywa władze do zapewnienia dostępu do prawdy, sprawiedliwości i zadośćuczynienia, w tym ochrony prawnej i odszkodowań dla cywilnych ofiar zbrodni wojennych, oraz do przyjęcia na szczeblu krajowym przepisów zapewniających ochronę i uznanie ofiar tortur; z zadowoleniem przyjmuje lokalne inicjatywy na rzecz budowania pokoju i pamięci o przeszłości; wzywa do podejmowania dalszych działań mających na celu odnalezienie osób zaginionych, w tym poprzez współpracę regionalną; wzywa organy władzy na wszystkich szczeblach do aktywnego wspierania działań na rzecz upamiętniania ofiar oraz do nieutrudniania tych działań, w szczególności w społecznościach lokalnych, jako istotnego elementu pojednania i pamięci;

56. uznaje, że pojednanie musi opierać się na uznaniu i nauczaniu faktów historycznych, uhonorowaniu i upamiętnieniu ofiar, znalezieniu wszystkich osób zaginionych, postawieniu wszystkich sprawców przed wymiarem sprawiedliwości oraz wspieraniu środowiska pojednania, zaufania i szacunku 30 lat po zawarciu porozumienia pokojowego z Dayton; podkreśla, że podmioty polityczne i osoby mające wpływową pozycję ponoszą szczególną odpowiedzialność za przyczynianie się do tworzenia środowiska sprzyjającego pojednaniu; przypomina, jak ważne jest, by wszystkie narody i osoby odpowiedzialne za zbrodnie popełnione podczas wojen bałkańskich przyjęły na siebie tę odpowiedzialność w celu przezwyciężenia przeszłości i pojednania;

57. ponownie apeluje o wdrożenie dodatkowych środków i konkretnych programów ukierunkowanych na trwały powrót uchodźców i osób wewnętrznie przesiedlonych, zapewnienie im dostępu do opieki zdrowotnej, zatrudnienia, ochrony społecznej i nauki oraz pełnego poszanowania wszystkich ich praw do odszkodowania za niemożliwą do zwrócenia własność;

58. odrzuca wszelkie narracje, które wykorzystują napięcia etniczne, propagują rewizjonizm historyczny, negowanie ludobójstwa i gloryfikowanie zbrodniarzy wojennych, a także wszelkie przejawy publicznego gloryfikowania faszyzmu, narodowego socjalizmu i komunizmu, w tym wykrzykiwanie faszystowskiego pozdrowienia ruchu Ustasze „Za dom spremni” („Za ojczyznę, gotowi”) na koncercie Marka Perkovića Thompsona w Širokim Brijegu, eksponowanie symboli czetnickich podczas zgromadzenia ruchu Ravna Gora w Višegradzie oraz oświadczenia usuniętego przewodniczącego Izby Reprezentantów Parlamentu FBiH Dragana Miokovicia usprawiedliwiające zbrodnie popełnione przez jugosłowiański reżim komunistyczny po drugiej wojnie światowej oraz kwestionowanie ustalonych faktów, niezależności i bezstronności trybunałów krajowych i międzynarodowych, a także przedstawianie instytucji demokratycznych i kontroli konstytucyjnych jako bezprawne, w szczególności przez podmioty polityczne; przypomina, że takie narracje bezpośrednio podważają pojednanie, stabilność demokratyczną i zaufanie publiczne; wzywa wszystkie podmioty polityczne w BiH, aby unikały podżegającej retoryki prowadzącej do podziałów, oraz apeluje do władz, aby wzmocniły komunikację strategiczną, wspierały niezależną weryfikację faktów oraz inwestowały w umiejętność korzystania z mediów i edukację obywatelską, w tym na szczeblu lokalnym, w ramach podejścia do odporności demokratycznej obejmującego całe społeczeństwo; wzywa BiH do dostosowania krajowego kodeksu karnego w kwestii negowania ludobójstwa i gloryfikacji zbrodniarzy wojennych do dorobku prawnego UE;

59. wyraża poważne zaniepokojenie koncepcjami politycznymi i narracjami propagowanymi w regionie, opowiadającymi się za

transgranicznym zjednoczeniem lub transgraniczną koordynacją opartą na tożsamości etnicznej, w tym dotyczącymi „serbskiego świata”, które kwestionują suwerenność i integralność terytorialną państw sąsiadujących i stwarzają ryzyko destabilizacji regionu; podkreśla, że takie narracje są niezgodne z zasadami stosunków dobrosąsiedzkich i procesu przystąpienia do UE; wzywa Serbię i wszystkie kraje w regionie do konstruktywnego zaangażowania na rzecz stabilności i integralności terytorialnej BiH oraz do aktywnego wspierania ścieżki przystąpienia BiH do UE;

60. wzywa BiH do skutecznego wdrożenia zmienionej krajowej strategii dotyczącej zbrodni wojennych i dalszego zacieśniania regionalnej współpracy sądowej, w tym w zakresie ekstradycji podejrzanych;

61. przypomina, jak ważne jest zapewnienie pełnego dostępu do archiwów byłych jugosłowiańskich służb specjalnych (UDBA) i tajnych służb Jugosłowiańskiej Armii Ludowej (KOS), w tym materiałów przechowywanych w Sarajewie, Banja Luce oraz, w szczególności, w Belgradzie; wzywa władze do wystąpienia z formalnym wnioskiem, a władze serbskie do niezwłocznego przyznania pełnego dostępu do odpowiednich materiałów archiwalnych oraz, w stosownych przypadkach, ich przekazania; podkreśla, że wszelkie odmowy lub opóźnienia podważają rozliczalność, sprawiedliwość dla ofiar oraz regionalne pojednanie;

62. podkreśla znaczenie dyplomacji prewencyjnej w BiH; wzywa Europejską Służbę Działań Zewnętrznych do wzmocnienia rozwoju umiejętności swoich pracowników, aby lepiej rozumieli lokalny kontekst historyczny, kulturowy i religijny, zgodnie z zaleceniem zawartym w sprawozdaniu w sprawie roli dyplomacji prewencyjnej przyjętym przez Parlament Europejski w styczniu 2024 r.;

Reformy społeczno-gospodarcze

63. z zadowoleniem przyjmuje program reform BiH i apeluje o jego szybkie wdrożenie i wzywa do jego szybkiej publikacji w językach urzędowych BiH oraz podania go do wiadomości publicznej w przystępny i przejrzysty sposób; przypomina, że BiH nadal może skorzystać z przydzielonej kwoty 976,6 mln EUR; podkreśla, że wola polityczna w zakresie wdrażania reform ma kluczowe znaczenie dla zabezpieczenia środków oraz zapobiegania ich redystrybucji; zwraca uwagę, że niedotrzymanie terminów i brak postępów mogą spowodować, że BiH pozostanie w tyle za innymi krajami objętymi procesem rozszerzenia pod względem konwergencji gospodarczej i integracji z UE, a obywatele zostaną pozbawieni znaczących korzyści społeczno-gospodarczych; ubolewa nad faktem, że 10 % funduszy, czyli ponad 100 mln EUR, zostało trwale utraconych w wyniku początkowych opóźnień ze strony władz politycznych w przedłożeniu programu reform; wzywa do szybkiej ratyfikacji umowy finansowej i umowy pożyczki;

64. podkreśla, że każde uwolnienie i wypłata tych środków muszą pozostać ściśle uzależnione od osiągnięcia jasnych, wymiernych i weryfikowalnych celów pośrednich w zakresie praworządności, demokratycznego funkcjonowania instytucji, podstawowych wolności i reform społeczno-gospodarczych; wzywa do skutecznego zaangażowania Zgromadzenia Parlamentarnego BiH, władz lokalnych i regionalnych, partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego w monitorowanie wdrażania programu reform oraz w nadzór nad wykorzystaniem funduszy UE, zgodnie z zasadą partnerstwa sprzyjającego włączeniu społecznemu;

65. wzywa BiH do ustanowienia ram instytucjonalnych na potrzeby zarządzania funduszami UE, w tym przez wyznaczenie krajowego koordynatora Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego, utworzenie struktur wsparcia wymaganych do wdrożenia programu reform, wyznaczenie pojedynczego punktu kontaktowego dla każdej reformy w celu zapewnienia zharmonizowanego i skoordynowanego wdrażania na różnych szczeblach sprawowania rządów oraz wyznaczenie dyrektora Dyrekcji ds. Integracji Europejskiej na krajowego koordynatora IPA III, zgodnie z wcześniejszymi praktykami; apeluje o lepszą absorpcję funduszy IPA III w BiH, w tym na szczeblu lokalnym i regionalnym;

66. uważa, że fundusze europejskie powinny lepiej wspierać demokratyczne reformy w tym kraju, a zatem wzywa do przeprogramowania odpowiednich funduszy UE w celu przekierowania większej części środków na wsparcie pomocy technicznej w absorpcji funduszy, reformy sądownictwa i środki antykorupcyjne; apeluje ponadto do UE i krajów Bałkanów Zachodnich o ustanowienie ram owocnej współpracy między Prokuraturą Europejską (EPPO) a partnerami z Bałkanów Zachodnich, tak by umożliwić EPPO skuteczne wykonywanie jej kompetencji;

67. przypomina, że należy wstrzymać finansowanie przez UE projektów w Republice Serbskiej, dopóki kraj ten nie odwróci regresu demokracji;

68. z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji dotyczący rozpoczęcia negocjacji z krajami Bałkanów Zachodnich w sprawie ich przystąpienia do unijnego systemu znoszącego opłaty roamingowe, co zapewni ludności Bałkanów Zachodnich jedną z najbardziej namacalnych i natychmiast odczuwalnych korzyści w procesie ich przystąpienia do UE;

69. odnotowuje odporną, ale spowalniającą gospodarkę BiH; apeluje o zrównoważone podejście fiskalne w celu wyeliminowania ograniczeń wzrostu gospodarczego, poprawienia konkurencyjności oraz otoczenia biznesowego i inwestycyjnego, zapewnienia terminowego przyjęcia budżetów na szczeblu państwowym, wdrożenia działań

mających na celu rozwiązanie problemu niedopasowania umiejętności, drenażu mózgów, szybko zmieniającego się kryzysu demograficznego, strategii dotyczących bezrobocia i rynku pracy, wspierania innowacji, małych i średnich przedsiębiorstw oraz transformacji ekologicznej i cyfrowej, a także zapewnienia większej przejrzystości, rozliczalności i odpolitycznionego procesu decyzyjnego;

70. wzywa władze BiH do przyjęcia konkretnych środków mających na celu rozwiązanie problemu drenażu mózgów, w szczególności wśród młodych ludzi, poprzez inwestowanie w wysokiej jakości edukację, godne miejsca pracy, ochronę socjalną oraz politykę sprzyjającą włączeniu społecznemu i pełne wdrożenie gwarancji dla młodzieży; podkreśla kluczowe znaczenie prawdziwego dialogu społecznego, tak aby rozszerzenie przyniosło korzyści wszystkim grupom ludności;

71. wzywa BiH, w szczególności parlamenty Federacji Bośni i Hercegowiny i Republiki Serbskiej, do niezwłocznego dokończenia pozostałych kroków legislacyjnych i instytucjonalnych niezbędnych do przystąpienia do jednolitego obszaru płatności w euro (SEPA), aby obywatele i przedsiębiorstwa BiH również mogły korzystać ze znacznych oszczędności w kosztach transakcji;

72. wzywa BiH do zreformowania zamówień publicznych zgodnie z przepisami UE, wzmocnienia nadzoru, zdolności i koordynacji na szczeblu państwowym i na szczeblu jednostek administracyjnych oraz do zapewnienia przejrzystych, konkurencyjnych i odpornych na korupcję procedur, w tym poprzez surowsze sankcje, rzeczywiście niezależny organ odwoławczy ds. zamówień publicznych, w pełni funkcjonalny system e-zamówień oraz bardziej rygorystyczne ograniczenia dotyczące zamówień bezpośrednich i innych procedur niekonkurencyjnych;

Energia, środowisko i łączność

73. zachęca BiH do zmodernizowania przepisów dotyczących rynku energii elektrycznej i gazu zgodnie z trzecim pakietem energetycznym UE, do zapewnienia przejrzystości oraz do połączenia krajowych systemów energetycznych z sieciami regionalnymi i unijnymi w celu zwiększenia wydajności i bezpieczeństwa; wzywa BiH oraz jej części składowe, aby wykorzystały niską zależność kraju od gazu do przekształcenia krajowego systemu w zdekarbonizowany system energetyczny oraz unikały tworzenia aktywów osieroconych poprzez znaczne inwestycje w istotną nową infrastrukturę gazową, przy jednoczesnym dążeniu do dywersyfikacji dostaw gazu poprzez połączenia międzysystemowe z państwami członkowskimi w celu zmniejszenia zależności od rosyjskich paliw kopalnych;

74. wzywa BiH do przyjęcia ustawy o klimacie i strategii ochrony środowiska, dostosowania się do unijnego prawa ochrony

środowiska, zapewnienia strategicznego i przejrzystego planowania inwestycji, łącznie z istotnym udziałem społeczeństwa, oraz poprawy ochrony różnorodności biologicznej i przyspieszenia sprawiedliwej transformacji ekologicznej; wyraża zaniepokojenie sytuacją bezpańskich zwierząt;

75. wzywa wszystkie podmioty wydobywcze działające w BiH do pełnego przestrzegania przepisów krajowych oraz do priorytetowego traktowania ochrony środowiska i zdrowia publicznego;

76. wzywa BiH do wdrożenia zintegrowanej gospodarki wodnej i ściekowej, skutecznego zapobiegania powodziom oraz wprowadzenia ogólnokrajowej strategii zwalczania zanieczyszczenia powietrza, w tym poprzez dotrzymanie wiążących zobowiązań do zamknięcia bloków elektrowni węglowych Tuzla 4 i Kakanj 5 oraz do przestrzegania krajowego planu redukcji emisji na mocy Traktatu o Wspólnocie Energetycznej;

77. wzywa BiH do poprawy sieci transportowych i współpracy transgranicznej oraz do postępów w realizacji kluczowych regionalnych projektów infrastrukturalnych, przy pełnym wykorzystaniu dostępnych unijnych instrumentów finansowania; podkreśla strategiczne znaczenie aktywnego udziału BiH w dużych regionalnych projektach połączeń międzysystemowych w dziedzinie transportu, energii i sieci cyfrowych na Bałkanach Zachodnich; zaznacza, że takie projekty wspierają budowanie odpornych łańcuchów dostaw, zmniejszają zależności strategiczne i w decydujący sposób przyczyniają się do konwergencji gospodarczej, integracji regionalnej i odporności kraju, współpracy transgranicznej, a także do jego stopniowej integracji z jednolitym rynkiem Unii; wzywa BiH do propagowania również projektów dotyczących mobilności wojskowej;

°

° °

78. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji wiceprzewodniczącej Komisji / wysokiej przedstawicielce Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, Radzie, Komisji, Prezydium BiH, Radzie Ministrów Bośni i Hercegowiny i Zgromadzeniu Parlamentarnemu Bośni i Hercegowiny oraz rządom i parlamentom Federacji Bośni i Hercegowiny, Republiki Serbskiej i Dystryktu Brczko, a także Biuru Wysokiego Przedstawiciela.